

Topic - 4

C. Primary Groups And Secondary Groups :

प्राथमिक समूह आणि दुय्यम समूह :

निकष : सदस्यांमधील संपर्क आणि संबधातील घनिष्टता

प्राथमिक समूह

- सी.एच.कुले -
Social Organization
सामाजिक संघटन
१९०९
- परस्पर संबंधातील गुणात्मक स्वरूप हा प्राथमिक समूहाचा गाभा
- या संकल्पनेचे जनक

दुय्यम समूह

- इतर समाजशास्त्रज्ञ
- प्राथमिक समूहापेक्षा कमी अधिक प्रमाणात वैशिष्ट्ये दिसून येणारा समूह

प्राथमिक समूह

❖ सी.एच.कुले -

ज्या समूहामध्ये परस्परसंबंध अत्यंत घनिष्ठ, समोरासमोरचे, दीर्घकाळ टिकणारे आणि प्रामुख्याने सहकार्यावर आधारीत असतात अशा समूहाला प्राथमिक समूह म्हणून ओळखले जाते.

❖ उदा.

कुटुंब, समवयस्क मित्रांचा समूह,

दुय्यम समूह

❖ ऑगबर्न व नीमकाॅफ -

जो समूह घानिष्ठतेचे अभाव असलेले अनुभव प्रदान करतो त्यास दुय्यम समूह असे म्हटले जाते.

❖ हॉर्टन आणि हंट -

दुय्यम समूहातील सामाजिक संपर्क हे व्यक्ती निरपेक्ष, खंडित व उपयुक्ततावादी असतात.

❖ उदा.

कामगार संघटना, नोकरशाही

Characteristics - वैशिष्ट्ये

प्राथमिक समूह

1. भौतिक सानिध्य :
2. समूहाचा लहान आकार :
3. संबधातील सातत्य :
4. समोरासमोरचे संबध :
5. समान उद्दिष्ट्ये :
6. अहस्तांतरणीय संबध :
7. स्वयंस्फुर्त संबध :
8. सर्वसमावेशक संबध :
9. अनौपचारिक नियंत्रण :
10. आम्ही ची भावना :

दुय्यम समूह

1. भौतिक सानिध्याची गरज नाही
2. विशाल आकार :
3. घनिष्ठ संबधाचा अभाव :
4. औपचारिक संबध :
5. उद्देशांमध्ये भिन्नता :
6. हस्तांतरणीय संबध :
7. साधनस्वरूप संबध :
8. ऐच्छिक सदस्यत्व :
9. औपचारिक नियंत्रण :
10. संपर्क साधनांचा वापर

महत्त्व

प्राथमिक समूह

दुय्यम समूह